

Mechanizmy reprezentacyjne i abstrakcje

Marcin MIŁKOWSKI

Polska Akademia Nauk

W wystąpieniu zamierzam przedstawić założenia koncepcji mechanizmów reprezentacyjnych, czyli ram pojęciowych służących do analizy postulowanych w kognitywistyce reprezentacji umysłowych (Miłkowski 2013). Koncepcja ta jest oparta na założeniach neomechanistycznych. Podkreśla się w niej, że wyjaśnienia reprezentacyjne stanowią rodzaj wyjaśnień mechanistycznych, a więc kauzalnych i odnoszących się do mechanizmów funkcjonalnych. Reprezentacje zazwyczaj nie są postulowane w oderwaniu od czynności systemu poznawczego, w którym występują; oznacza to m.in., że nie tylko stanowią nośnik informacji semantycznych, lecz także wpływają na zachowanie systemu w swoisty dla reprezentacji sposób. Postuluje się trzy podstawowe czynności mechanizmu reprezentacyjnego: (a) odnoszenie się do przedmiotu reprezentacji (jeśli przedmiot istnieje); (b) wskazywanie charakterystyki przedmiotu; (c) ocena wartości epistemicznej informacji o przedmiocie. Istnienie oceny epistemicznej wymaga możliwości wykrywania błędności reprezentacji przez ten mechanizm (co postuluje m.in. (Bickhard 1993)); wykrywanie błędu zwykle jest zresztą do pewnego stopnia zawodne. Występowanie charakterystyk przedmiotów, rozumianych bardzo szeroko (dopuszczających m.in. tzw. pliki mentalne, por. (Récanati 2012)) pozwala pokazać, jak możliwe jest nieprzezroczyście odnoszenie się do przedmiotu reprezentacji, co jest swoiste dla występowania reprezentacji w systemie (Dennett 1969). Mechanizmy reprezentacyjne postulowane są jako składnik wyjaśnień zachowania systemu poznawczego, a wykorzystane koncepcja informacji semantycznej (MacKay 1969) wiąże ją ze sterowaniem systemem. Koncepcja ta należy więc do działaniowych (action-oriented) ujęć reprezentacji. Zasadne wydaje się więc pytanie, czy nie przesądza ona zbyt wiele w samych założeniach, wykluczając z góry możliwość poprawności niektórych teorii psychologicznych, w których reprezentacje są stosunkowo oderwane od działania. Przykładem takiego rodzaju reprezentacji są pojęcia abstrakcyjne takie jak PRAWDA czy PRAWDOPODOBIENSTWO WARUNKOWE. Zamierzam pokazać jednak, że wbrew pozorom koncepcja ta nie wymaga wąsko rozumianej reakcji motorycznej jako bezpośredniego skutku przetwarzania reprezentacji, co krytykował m.in. (Clark 2001). Jest ona zgodna więc nie tylko z sensomotorycznym ujęciem reprezentacji abstrakcyjnych (Barsalou 1999; Pecher, Boot i Dantzig 2011; Borghi i Cimatti 2009), ale także z ujęciami w tradycji tzw. podwójnego kodowania (Paivio 1986; Shallice i Cooper 2013), gdzie postuluje się istnienie funkcjonalnej dysocjacji między reprezentacjami konkretnymi a abstrakcyjnymi.

Bibliografia

1. Barsalou, Lawrence W. 1999. Perceptual symbol systems. „The Behavioral and brain sciences” 22 (4): 577–609; discussion 610–60.
2. Bickhard, Mark H. 1993. Representational content in humans and machines. „Journal of Experimental & Theoretical Artificial Intelligence” 5 (4): 285–333. doi:10.1080/09528139308953775.
3. Borghi, AM i F Cimatti. 2009. Words as tools and the problem of abstract words meanings. „Proceedings of the 31st annual conference of . . .”
4. Clark, Andy. 2001. Visual Experience and Motor Action: Are the Bonds Too Tight? „Philosophical Review” 110 (4): 495–519. doi:10.1215/00318108-110-4-495.
5. Dennett, Daniel C. 1969. Content and Consciousness. London, Routledge and Kegan Paul.
6. MacKay, Donald MacCrimmon. 1969. Information, mechanism and meaning. Cambridge, M.I.T. Press.
7. Miłkowski, Marcin. 2013. Explaining the Computational Mind. Cambridge, Mass., MIT Press.
8. Paivio, Allan. 1986. Mental representations: a dual coding approach. New York, Oxford, Clarendon Press.
9. Pecher, Diane, Inge Boot i Saskia Van Dantzig. 2011. Abstract Concepts: Sensory-Motor Grounding, Metaphors, and Beyond. W „The Psychology of Learning and Motivation. Vol. 54”, red. Brian Ross: 54:217–248. Burlington, Academic Press. doi:10.1016/B978-0-12-385527-5.00007-3.
10. Récanati, François. 2012. Mental files. Oxford, Oxford University Press.
11. Shallice, Tim i Richard P Cooper. 2013. Is there a semantic system for abstract words? „Frontiers in human neuroscience” 7: 175. doi:10.3389/fnhum.2013.00175.